

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет біології та лісового господарства
Кафедра лісового та садово- паркового господарства

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
Фітомеліорація

Підготовки Бакалавра

Луцьк – 2025

Силабус освітнього компонента «Фітомеліорація» підготовки бакалавра

Розробник: Голуб Сергій Миколайович, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри лісового і садово-паркового господарства

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

_____ _____ Шепелюк М.О.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри лісового та садово-паркового господарства

протокол № 1 від 02 вересня 2025 р.

Завідувач кафедри: _____ _____ Андрєєва В. В.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна /освітньо-наукова/освітньо-творча програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма здобуття освіти	20 Аграрні науки та продовольство 205 Лісове господарство, Лісове господарство, Перший (бакалаврський)	Вибірковий
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання 3
		Семестр 1-ий
ІНДЗ: є		Лекції 10 год.
		Практичні 20 год.
		Самостійна робота 110 год.
		Консультації 10 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		українська

II. Інформація про викладача

Викладач Голуб Сергій Миколайович
Науковий ступінь- кандидат сільськогосподарських наук
Вчене звання -доцент
Посада- доцент кафедри лісового і садово-паркового господарства
Контактна інформація- Golub.Sergiy@vnu.edu.ua
Дні занять - <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація

Вибірковий освітній компонент "Фітомеліорація" належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін і дає можливість засвоєння питань раціонального використання рослинних систем для покращення просторово-естетичних характеристик навколишнього середовища.

Фітомеліорація як наукова дисципліна базується на вченні В.І. Вернадського про живу речовину біосфери, головною особливістю якої є здатність відновлювати і пристосовувати до своїх потреб біохімічні й енергетичні кругообіги. З цієї позиції розглядають меліоративне значення фітоценотичного покриву в створенні гумусового шару ґрунту на рекультивованих та еродованих землях, які втратили природну родючість. Сільськогосподарська фітомеліорація — це комплекс заходів із вирощування на порушених землях певного асортименту сільськогосподарських культур. Фітомеліоративний процес може тривати 10–15 років і навіть більше та закінчується тоді, коли продуктивність сільськогосподарських культур досягне продуктивності таких самих культур на сусідніх територіях.

Мета і завдання освітнього компонента.

Метою вивчення дисципліни "Фітомеліорація" є ознайомлення з сучасними завданнями фітомеліорації, її основними практичними прийомами, принципами формування різних типів фітомеліоративних насаджень, асортиментом трав'янистих і деревних рослин-фітомеліорантів аборигенної та інтродукованої флори.

Завдання: під час вивчення навчальної дисципліни "Фітомеліорація" студенти отримують теоретичні знання та практичні про будову та особливості конструювання різного типу

фітомеліоративних насаджень, їх вплив на навколишнє середовище, еколого-біологічні особливості найперспективніших рослин-меліорантів та їх використання у насадженнях різного призначення.

4. Структура освітнього компонента.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1						
Тема 1. Фітомеліорація як наука		1	2	14	1	РЗ/К / 12
Тема 2. Фітомеліорація біотопу (екотопу)		1	4	16	1	РЗ/К / 13
Тема 3. Сільськогосподарська фітомеліорація		2	4	16	2	РЗ/К / 13
Тема 4. Інженерно-захисна фітомеліорація		2	2	16	2	РЗ/К / 13
Разом за модулем 1		6	12	62	6	51
Змістовий модуль 2						
Тема 5. Лісгосподарська фітомеліорація		2	2	16	2	РЗ/К / 13
Тема 6. Поняття про лісові культури, їх типи. Визначення лісокультурної площі		1	4	16	1	РЗ/К / 13
Тема 7. Методи створення лісових культур та схеми змішування деревних і чагарникових порід		1	2	16	1	РЗ/К / 13
Разом за модулем 2		4	6	48	4	39
ІНДЗ (за наявності)						10
Всього годин/Балів	150	10	20	110	10	100

Форми контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Архітектурно-планувальна фітомеліорація	4
2	Природна фітомеліорація	6
3	Оптимізація ценоз-меліорантів	4
4	Санітарно-гігієнічна фітомеліорація	6

Завдання для самостійного опрацювання. Самостійна робота здобувача освіти організовується шляхом виконання індивідуальних теоретичних питань і практичних завдань з окремих тем, що не передбачають аудиторного опрацювання, а також підготовки індивідуального творчого завдання у формі презентації. Вона є важливою складовою освітнього процесу та спрямована на поглиблення і систематизацію знань, формування професійних умінь і навичок, розвиток пізнавальної самостійності, творчого мислення та здатності розв'язувати наукові й практичні завдання. За потреби здобувач освіти може отримувати консультації викладача. Індивідуальні завдання виконуються самостійно відповідно до індивідуального навчального плану під керівництвом викладача з обов'язковим дотриманням принципів академічної доброчесності, авторства, достовірності результатів та коректного посилання на використані джерела відповідно до чинного законодавства. Орієнтовний перелік тем презентацій.

Фітомеліорація як засіб покращення стану довкілля
 Поняття та предмет вивчення фітомеліорації
 Завдання фітомеліорації
 Витоки фітомеліорації як наукової дисципліни
 Характер і ступінь змін умов місцезростань та їх фітомеліорація
 Фітомеліорація слабозмінених місцезростань
 Фітомеліорація середньозмінених місцезростань
 Фітомеліорація сильнозмінених або порушених місцезростань
 Фітомеліорація дуже сильно порушених місцезростань
 Завдання та технології проведення сільськогосподарської фітомеліорації
 Фітомеліоративні посіви сільськогосподарських культур
 Загальні положення інженерно-захисної фітомеліорації
 Види фітомеліоративних насаджень інженерно-захисній фітомеліорації
 Санітарно-гігієнічна фітомеліорація
 Фітомеліоративні особливості лісу
 Лісові культури та основні принципи їх створення
 Біоценотичні взаємостосунки
 Поняття про лісові культури
 Визначення лісокультурної площі
 Типи лісових культур
 Методи створення лісових культур
 Схеми змішування деревних і чагарникових порід
 Загальні положення архітектурно-планувальної фітомеліорації
 Системи планування зелених зон міста

Комплексна зелена зона міста та її структура
Особливості динаміки фітоценозів на девастованих землях
Заростання відвалів з лесоподібними суглинками
Заростання піщано-глинистих відвалів
Заростання відвалів сірчаних родовищ
Протиерозійні лісові насадження
Насадження на пристоківних схилах
Протиерозійні насадження на гідрографічній мережі
Яружні лісові насадження
Фітомеліорація в умовах гірської ерозії та селевих явищ
Санітарно-захисна зона промислових підприємств
Шумозахисні насадження
Фітомеліорація для потреб кліматичного комфорту
Регулювання світлових потоків

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента. Здобувач освіти повинен відвідувати згідно розкладу занять всі види аудиторних занять передбачені навчальним планом. Графік консультацій із навчальної дисципліни розміщений на дошці оголошень та на сайті кафедри ботаніки і методики викладання природничих наук. У разі відсутності студента на занятті він зобов'язаний його відпрацювати (графік відпрацювання знаходяться на дошці оголошень кафедри ботаніки і методики викладання природничих наук). У випадку нетипових ситуацій та об'єктивних причин можливий перехід на дистанційну форму навчання на платформі Moodle <http://194.44.187.60/moodle/>. Політика щодо неформальної, інформальної та дуальної освіти. Якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній (курси, семінари, тренінги, стажування) чи інформальній освіті і їх тематика, обсяг вивчення та зміст відповідають освітньому компоненту в цілому або його окремому розділу, змістовому модулі, темі (темам), що передбачені силабусом навчальної дисципліни, і проходження яких підтверджено документально (сертифікат, свідоцтво, посилання тощо), то зарахування результатів такого навчання здійснюється згідно «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» <https://ed.vnu.edu.ua/71-2/%d0%bd%d0%be%d1%80%d0%bc%d0%b0%d1%82%d0%b8%d0%b2%d0%bd%d1%96-%d0%b4%d0%be%d0%ba%d1%83%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82%d0%b8-%d0%b2%d0%bd%d1%83-%d1%96%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%96-%d0%bb%d0%b5%d1%81%d1%96-%d1%83>

Політика викладача щодо здобувача освіти (щодо відвідування занять, наприклад).

Відвідування занять є обов'язковим для здобувачів освіти. Виконання всіх видів навчальних завдань має здійснюватися у встановлені терміни відповідно до силабусу. Пропущені заняття підлягають відпрацюванню у визначений час згідно з затвердженим графіком.

У випадку наявності поважних причин (зокрема, хвороба, участь у міжнародних стажуваннях чи наукових заходах) освітній процес може бути організований у дистанційній формі або за індивідуальним планом за погодженням з викладачем.

Здобувач освіти зобов'язаний сумлінно виконувати навчальні завдання та брати активну участь в освітньому процесі.

Політика щодо академічної доброчесності: визначається положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, а також науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/jntduw>) та Кодексом академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/aagxg>).

Практичні роботи виконуються згідно поставлених завдань які студенти отримують від викладача. Перевірка робіт здійснюється враховуючи дотримання положень академічної

добросовісності. При виявленні не самостійного виконання практичних робіт, результати оцінювання цих робіт анулюються, а студент отримує нове завдання.

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

Здобувач освіти повинен вчасно виконати всі завдання практичних робіт і надавати їх для перевірки викладачу. У випадку відсутності студента на занятті з об'єктивних причин (хвороба, заява по поважній причині) термін здачі робіт може бути змінений. До підсумкової форми контролю здобувач освіти має відпрацювати пропущені заняття та здати практичні роботи.

Критерії оцінювання та політика викладача щодо дедлайнів

Практичні навички (виконання практичної роботи) оцінюються за результатами виконання даних робіт. Максимальна кількість балів за виконання роботи – 14 балів. Практична робота може бути оцінена на максимальну кількість балів, якщо студент виконав всі завдання, оформив роботу, зробив висновки.

Політика щодо відвідування:

Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (хвороба, стажування, відрядження) навчання може відбуватися індивідуально (у тому числі он-лайн формі).

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль – залік. Порядок організації поточного та підсумкового контролю знань здобувачів освіти регламентується Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (<https://surl.li/woztgm>).

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

1. Кучерявий В.П. Фітомеліорація. Львів: Світ, 2023. 540 с.
2. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць. Львів: Світ, 2015. 456 с.
2. Довідник з агролісомеліорації / за ред. П.С. Пастернака. К.: Урожай, 1998. 288с.
3. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць. Львів: Світ, 2015. 456 с.
4. Шевченко С.М. Фітомеліорація: методичні вказівки до вивчення курсу для студентів спеціальності "Екологія та охорона навколишнього середовища" - Хмельницький: ХНУ, 2011. 77с.

5. Калінін М.І., Мельник О.С. Теоретичні основи лісових меліорацій. Львів: Світ, 2021. 262 с.
6. Морозов В.В. Ландшафтні меліорації. Навчальний посібник. Херсон: Видавництво ХДУ, 2017. 224 с.

Додаткова:

6. Экология города: Учебник. К.: Либра, 2020. 464 с.
7. Кучерявий В.П. Урбоекологія. Львів: Світ, 2019. 360 с.
8. Фітоекологія з основами лісівництва: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Житомир., 2018. 388 с.
9. Меліорація та фіторекультивація земель : навч. посіб. / В. М. Савосько; Криворіз. держ. пед. ун-т. Кривий Ріг : Діоніс, 2011. 187 с.
10. Основи відновлення функціональної суті карпатських лісів / М. А. Голубець ; Ін-т екології Карпат НАН України. Львів: Манускрипт, 2019. 143 с.

Інтернет-ресурси:

- http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/1517/3/urboekologiya_ta_fitomelioraciya.pdf
- <https://studfile.net/preview/8181719/page:5/>
- <https://www.dissercat.com/content/osobennosti-fitomelioratsii-zemel-tsentralnogo-i-vostochnogo-predkavkazya>
- https://works.doklad.ru/view/tfI_hD-2vYc/all.html